НАРИС

Історії Української Католицької Церкви Св. Тройці в СТЮАРТБУРН, МАН.

Мої Спомини

Написав ЙОСИФ КОГУТ

НАРИС

Історії Української Католицької Церкви Св. Тройці в Стюартбурн, Ман.

МОЇ СПОМИНИ

написав Йосиф Когут

від 1897 до 1955-го р. в Стюартбурн, Манітоба

Видав своїм коштом

ДРУКАРНЯ ГОЛОСУ СПАСИТЕЛЯ, ЙОРКТОН, САСК., КАНАДА, 1958

ВСТУПНЕ СЛОВО

Спогади пана Йосифа Когута з Стюартбурн в Манітобі є одним з жерельних причинків до історії нашого поселення в Канаді. Жерельних тому, що автор сам те все пережив, а що бачив, чув і пережив, описав простими, невибагливими, але щирими словами. Тут годі дошукуватися штучности, видумки, поголосок. Тут є сувора дійсність такою, як була з дня на день, на самих початках і в більшості случаїв остала досі.

Твір Й. Когута тим більше заслугує на признання, що автор вже старий віком, 79 рік життя і майже весь час свого життя провів на фармах, здебільша в околиці, котру описує. Коли візьмем під увагу, що інший піонір поселенець пан Німчук в Альберті подає дату збудовання церкви на Стар як 1898 рік, то церква в Стюартбурн буде мабуть першою українською католицькою церквою в Канаді, коли ходить про її заснування та будову. Це признання для тої околиці тим більше важне, коли візьмем під увагу, що парохіяни в Стюартбурн не розбилися на малі ворожі ґрупки, не набудували церков ріжних визнань а самі душевно потратили всяку віру, як це мало місце в многих інших околицях, але перейшовши раз борбу за свої душі, в цілості майже видержали напір, не заломилися, чимало витерпіли і понесли грошеві втрати, але душ своїх не скривили; остали, чим були і досі є віруючими практикуючими українцями католиками. Цій події треба завдячувати факт, що якраз з тої околиці вийшов перший посол до манітобського сойму, українець адвокат Дмитро Якіміщак і ця околиця постійно досі посилає своїм представником до сойму українця.

Були там ріжні люди з ріжних околиць зі Старого Краю. Не ті самі погляди, смаки, уподобання і темпераменти. Але було щось в них всіх спільне і кожний з них мав сказати б змисл єдности та інстинктовно прямо її беріг. Тим коренем єдности була спільна жива віра. Громада в Стюардбурн є взірцем орґанічної сили нашого народу серед моря чужоплемінників в дівичо нових обставинах життя. Неспожита є сила народу, як збереже свою віру.

Ця віра ділає через любов. Свідком тої любови є Церква, що все збирає людий, що підмітив навіть Хвильовий. І хоча околиця Стюартбурн не є надто урожайна, а навпаки каміниста і болотяна, досить неприступна і не має більших осередків промислу чи торговлі, люди тої околиці нічим не відстають своїм побу-

том, культурним набутком, технічними уліпшеннями від інших, що поселилися в пригіднійших околицях і богатших на земні добра.

Цій одноцілості зовнішного і внутрішного з'єдинення завдячуємо високий особистий стан релігійної свідомости і моральної гідности тамошних хліборобів і тих всіх, що так чи інакше живуть з ними. Крамниця Пробіжанських виконала під тим оглядом велику ролю впливу і праці.

Особисто я подивляю пана Йосифа Когута. Він на око такий самий, як тисячі наших поселенців в Канаді, нічим не відмінний своїм зростом, одягом чи поведенням. А однак яке глибоке і горяче серце б'ється під звичайним сірим вовняним плащем. Який тямучий ум, яка сильна воля, яка очитаність, який шляхотний змисл життя! В парохії св. Покрови я мав такого незабутного парохіянина в особі покійного вже Дмитра Устяка, що був одним може з найбільше очитаних людий міста. А був тільки звичайним буденним робітником в засмоленій чорнявій одежі при залізничих варстатах міста, що хиба великими шклами очиць відмічався від інших прохожих. Але як багато він тямив, як багато знав! Не диво, що його син став одним з перших орґанізаторів українських військовиків підчас другої світової війни в Анґлії, що зложив згодом Союз, який своєю діяльністю і впливом сягає потеперішні часи і дав почин окремим українським відділам в Канаді серед ветеранів.

Такі люди є і були дійсними двигунами нашого поступу в Канаді.

Таким людям завдячуємо здебільша те все, що маємо тепер на місцях. Основи нашого розросту і розцвіту. Тому годиться тут на першім місці таки згадати тихим словом щойно помершого піонїра всіх наших піонірів в Канаді, бл. п. Василя Єлиняка з Альберти.

Честь, кому честь!

Спомини пана Й. Когута є доказом, що ми твердого коліна і не хочемо гинути ніде. А з Богом все побіджаємо і перемагаємо навіть найприкрійші обставини. Перед нашим народом в Канаді світла будучність.

о. Степан Семчук.

НАРИС ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ СВ. ТРОЙЦІ В СТЮАРТБУРН, МАНІТОБА

ВСТУП

НА яких 25 кільометрів на захід від ріки Збруча, яка впадає з півночі до Дністра, і яка була границею між царською Росією та Австрією, межи східною і західною Україною (Галичиною), а до 1939-го року границею межи поляками а большевиками, та яких 20 кільометрів на схід від повітового міста Заліщики над самим Дністром, лежить гарне село Синьків з веселими квітучими садами і біленькими хатами. В 1900-ім році було там около 1,000 нумерів. Полуднева сторона села розложена на рівнині, над самим Дністром, а друга половина поза головною дорогою на північ, попід гору зі скалами, які домінують над Дністром.

Західний бік села розложився в гарній кітловині. Серединою її пливе мала річка,—люди звали її потік—і впадає до Дністра. По обох боках тієї річки порозросталися гарні берестові гаї, де в місяці травні мали свій осідок солові, а цілий місяць травень, місячними ночами, хвалили своїми мельодійними співами свого Творця.

В тій кітловині, над річкою, стоїть гарна, мурована церква, яку бачите на знимці. При ній при кілька-тисячнім здвизі паломників та яких 30 священиків зі сусідських сіл відбувається рік-річно великий відпуст. При цій церкві був монастир Отців Василіян. Він стояв не змінений до заняття большевиками 1939-го року, і служив за резиденцію парохам села Синькова. За австрійського цісаря Йосифа II. цей монастир в Синькові зістав знесений, а Отці Василіяни перейшли до Кам'янця Подільського. Церква і монастир перейшли до громади Синькова і зістали парохіяльною церквою, до заняття тепер большевиками, а люди синьківські до цього часу інакше її не називають, лише монастирем.

Друга церква в Синькові деревляна. Її бачите на знимці. Вона є збудована з дубових брусів. Стоїть серед села над Дністром. Це дуже старинна церква і має гарний старинний іконостас, який в 1880-1890 роках зістав гарно відновлений, а ціла церква гарно змальована, бо до цього часу були голі, немальовані бруси. Малював і відновляв іконостас зимовою порою якийсь маляр зі Станиславова. Але як називався і в котрім, між 1880-1890 роках відновлювалася, я не пам'ятаю. На жаль, нема жадних вісток ані переказів, коли вона збудована. Є один старинний переказ, що

цю церкву принесла вода підчас великої Дністрової повені. Одно певне, що вона вже існувала перед цісарем Йосифом II—сином Марії Тереси, як парохіяльна церква під іменем Рождества Пречистої Діви Марії. В той день відбувався храмовий празник тої церкви. А та церква, над річкою в кітловині, що була монастирем ОО. Василіян, зістала парохіяльною і коло неї у відновленім монастирі, мешкали парохи. За моєї пам'яти був парохом о. Григорій Ганкевич, який помер за мене, маючи около 80 літ життя. По нім був завідателем парохії через 2 роки його зять, о. А. Бальніцький. По 2-ох роках завідательства о. Бальніцького заняв парохію вже в старшім віці о. Йоан Кушик. Він помер 1916-го року під окупацією москалів. Хто дальше обслугував парохію Синьків, мені невідомо. В 1926 або 1927 року був парохом у Синькові о. Василь Мандрусяк. Що нині сталося з гарним селом Синьковом і з цими церквами по заняттю большевиками, а також з його послідним парохом о. В. Мандрусяком?—Є чутка, що його большевики вивезли на Сибір. Він переписувався зі мною до 1939-го року, якого бачите на світлині, але цього певно не знаємо і не довідаємося зараз через залізну заслону.

ЕМІҐРАЦІЯ ДО КАНАДИ

Загальна еміґрація з Поділля почалася з Синькова в 1896-ім році. Року 1895-го зав'язалася в Синькові Читальня Просвіти. Зі Львова з Просвіти прийшло кілька десяток брошур в дарунку, на початок бібліотеки Читальні і між ними була брошурка, "Про Вільні Землі", написана професором Олеськовим. Як ту брошуру прочитали, так зараз почали думати про Канаду. Вибрали з поміж себе Василя Стефуру і Якова Шелипа, і вислали їх обох до Львова до Олеськова, щоби почути від нього особисто дещо про Канаду. Та коли ті 2 делеґати вернулися зі Львова, так зараз почали лагодитися на виїзд до Канади; 10 родин з усіми дітьми, а 4 самітних; то були: мій батько Никола Когут, Онуфрій Смук, Яків Шелип і Іван Саламандик. А з родин Іван Сторощук, Йосип Бзовий і Василь Стефура. Решта фамілій вже нині не пам'ятаю імен.

На полудневім боці Дністра, право Синькова, на Буковині, стоїть на рівнині гарне село Брідок. З цього села прилучився до Синьківської групи Василь Загара з цілою своєю родиною,—повіт Заставна—і виїхав разом з Синьківською групою до Канади. Василь Загара був перший еміґрант з Буковини до Канади.

Потім 1897-го року, з весною, виїхало до Канади 150 родин, а з Брідка також кільканадцять родин. В 1898 також около 70 ро-

дин, а в 1899 також кілька десяток родин, а 1900 виїхало около 15 родин, і я з ними приїхав разом, до свого батька, Николи Когута, маючи тоді 23 роки життя.

Згадані поселенці зі Синькова, разом з Василем Загарою з Брідка, та ще кілька родин з села Березова, з Коломийського повіту, разом около 24 родин, прибули до Стюартбурн, в Манітобі, 19-го серпня 1896-го року, осінною, а зимовою порою прибули до Стюартбурн ще кілька родин з Борщівського повіту. Так, що з весною наш Стюартбурн числив около 45 родин і заселював тавншип 2-ий, а ренч 6-ий.

СТЮАРТБУРН

Околиця Стюартбурн є віддалена від Вінніпеґу около 55 миль на полудне, 18 миль від Домініон Сити на схід, а 9 миль на північ від границі Злучених Держав, стейту Міннесоти.

На весні 16-го квітня 1897 р. приїхав із Вінніпеґу до Стюартбурн о. Нестор Дмитрів. На 17-ій секції, при дорозі—теперішна гайвей—люди поставили досить високий хрест із дерева, а під ним прибрали вівтар, де на другий день, т.є. на Квітну Неділю, мала відправлятися перша Служба Божа в Стюартбурн. Тимчасом у ночі, зі суботи на Квітну Неділю, зірвалася страшна снігова заверюха, і неможливо було відправити Службу Божу під тим хрестом, а відправив її о. Дмитрів у крамниці одного француза, у містечку Стюартбурн, одну милю на захід від хреста. Однак цей хрест стояв ще кільканадцять років як пам'ятка, доки не спорохнявів і не звалився на землю.

Отець Дмитрів, від'їзджаючи зі Стюартбурн, піддав думку поселенцям, щоб вони старалися про матеріял на церковний будинок і по своїх силах збудувати якусь церкву, "абисьте мали де сходитися на спільні молитви". Поселенці прибували з кожним роком щораз то більше. Так, що з 1898-им роком було вже понад 100 родин. Найбільше поселенців прибувало з повітів Заліщицького, Борщівського і Копичинського, зі села Постолівка.

СТАРА ЦЕРКВА

З початком 1898-го року поселенці порадилися між собою, щоб іти до ліса і нарубувати матеріялу на церкву. Рада ця відбулася без жадних ухвал і записок. Перші, що пішли рубати матеріял на церкву були—провідники—Іван Соколик, Тимко Єрха, Іван Подольський, нині вже померші; й інші. Одні рубали, другі

звозили цей матеріял на купи, а потім з куп на площу.

Наколи матеріял на церкву позвозили до дому, так зараз на початку вилинуло непорозуміння за місце, де має будуватися церква. Одні хотіли на цьому місці, другі на другому, а треті ще на іншому. Так по своїх думках і впертостях, тягали матеріял з одного місця на друге.

Вкінці прийшла громада до порозуміння і погодилися будувати церкву на 15-ій секції, західно-північного кводра, другого тавншипу, а шестого ренчу, дві милі на схід від містечка й пошти Стюартбурн.

Землю під будову церкви подарував Михайло Думанський, який походив зі села Більче Золоте, повіт Борщів. Та земля мала півтора акра, західньо-північого рога, при ленійних дорогах—нині гайвей. Є це земля рівна і має гарне положення. На це місце позвозила громада матеріял під будову церкви.

Здається мені, що 1898-го року осеню взялися поселенці до будови церкви. Кожний член мав робити по кілька днів, без жадної винагороди грошевої. Будовою церкви провадили мій батько—Никола Когут, і Григорій Приґроцький.

Церкву будовано у виді хреста—як бачите на знимці—рамена ломані у трикутник. До осени 1899-го року дотягнули будову церкви стінами до 14 стіп висоти, уложили на верху горою всі сволоки і так відложили роботу до слідуючого року, т.є. 1900-го.

Цієї самої осени 1899-го р. приїхав до Стюартбурн о. Дамаскин Поливка ЧСВВ. Похрестив діти, висповідав людей, дав кілька шлюбів і виїхав тої зими до Злучених Держав. Зимовою порою, вже 1900-го року відбулися загальні збори членів, на яких ухвалено, що кожний член має дати по 4 доляри на ґонти, дошки і вікна до церкви.

Я приїхав до Канади до мого батька, Н. Когута, весною 1900 р. перед Вознесінням, і застав вже в Стюартбурн громаду добре впорядковану, з церковним комітетом, в який входили Іван Пробіжанський, Іван Соколик і Василь Фочак. Чи ще було більше членів в комітеті, вже собі не пригадую.

По Вознесеню парохіяльний комітет скликав загальні збори в справі згодити майстра, щоб докінчити будову церкви. На цих загальних зборах згодили Николу—мого батька—Когута за 140 долярів. Має поставити верх і побити ґонтами, і вибити дошками-шиплепом знадвору і всередині, заложити двері і вікна. Перше викінчення церкви відбулося в роках 1900 і 1901.

У пізнійших роках другий майстер—Василь Грабчак—викінчував церкву у середині в цей спосіб, що вибивав "силинґом" на долині по вікна прямовісно, а по верх вікон впоперек. Цей майстер також вибив церкву зі зовні, знадвору "сайдінґом" впопе-

рек. У цей спосіб зруб був із "льоґів". Зі зовні було оббито два рази дошками, а також і внутрі церкви два рази дошками. І тому церква зимовою порою була досить тепла.

Будова цілої церкви виносила понад тисячу долярів. Фонд черпався з таци, коляди, добровільних датків і з членських вкладок. Перший раз довели по чотири доляри, другий раз по два доляри, а третій раз по десять долярів. Але не всі сповняли свій парохіяльний обов'язок. Були такі, що навіть першої вкладки не зложили, а про те найбільше воркотіли. Наведу правдивий факт тих датків.

Зимовою порою 1904 р. приїхав на нашу кольонію Стюартбурн о. Н. Крижановський ЧСВВ. Прийшов один господар, щоб йому дитину охрестити. о. Крижановський, остережений парохіяльними урядниками, просив його зложити принайменше першу вкладку, т.є. чотири доляри. А фармер відповів Отцеві: Єгомость, як з нас кожний дасть по 4.00, то її (церкву) золотом поб'ємо". А о. Крижановський йому відповів так: "Друже, помиляєтеся. Коли так кожний скаже як ви, то й соломою не буде за що накрити церкви". Таких случаїв було багато і відай вони ніколи не переведуться.

В осені 1901-го року відвідав кольонію Стюарбурн о. Іван Заклинський. Перебув на кольонії три тижні, похрестив діти, висповідав людей, дав кілька шлюбів й виїхав, здається, до Злучених Держав. Через цілий рік самий нарід приходив громадно до церкви що неділі й свята й правив з дяком рано Утреню, а пополудні Вечірню. На другий рік в осені 1902 р. знову приїхав до нас о. І. Заклинський. По трьох тижнях побуту між нами, вернувся до Злуч. Держав.

З весною 1901 р. я виїхав до роботи, робив через три місяці на секції при залізничій дорозі. В той час велися переговори між робітниками а компанією про підвищення платні. В той час платила компанія 1.25 за 10 годин праці. Між компанією а робітниками не прийшло до згоди і вибухнув штрайк, що тревав до глухої осени. Хто його виграв, чи робітники, чи компанія, цего не знаю.

Як вибухнув штрайк, я зараз приїхав до дому до Стюартбурн, а це було на який місяць перед жнивами. Приїхавши до дому, я запренумерував собі зі Случених Держав нашу українську часопись "Свободу". В той час не було в Канаді жадної нашої часописи. Зі Свободи я довідався, що в Канаді є о. Василь Жолдак. Але нігде не було подано його адреси. Я написав до Свободи оголошення за пошукуванням о. Жолдака, де він обертається. За яких 4-5 тижнів я отримав лист від самого о. Жолдака і послання Митрополита Шептицького, з якого я довідався, що о.

Жолдак є висланий Митрополитом яко візитатор до Канади, щоб провірити положення межи українцями в Канаді. Те Послання я затримав старанно аж до сьогодні. Кілька років тому я те Послання відступив ОО. Василіянам в Мондері. По отриманню листа і Послання від о. Жолдука, я зараз написав до нього другий лист, щоб він приїхав на нашу кольонію. Він дав відповідь, що не може до нас прибути, бо з весною 1902 р. вертає до Краю по більше число священиків, а на осінь верне назад до Канади зі священиками, і як верне з Краю, тоді відвідає нашу кольонію. Таку я відповідь отримав від о. Жолдака.

При кінці 1902 р. вернув о. Жолдак назад до Канади з 3-ома Отцями Василіянами і з 4-ма Сестрами. Отці Василіяни зо Сестрами поїхали дальше на захід до Едмонтону в Альберті, а о. Жолдак лишився у Вінніпеґу.

До нашої кольонії загостив о. Жолдак перед Різдвяними святами, то є в перших днях січня 1903 р. Він правив у нашій церкві богослуження через 4 тижні. Лише на Новий Рік (по старому стилю) відправив богослуження на сусідній кольонії Оверстоні, теперійний Толстой, бо там вже була збудована також гарна церка, яку збудували протягом 1902 р. Протягом 4-ох тижнів на нашій кольонії мав о. Жолдак, як то кажуть, по вуха духовної праці. Кожного дня правив богослуження, сповідав, хрестив діти і т.д., всілякі духовні обслуги, яких люди потребували.

В тім часі о. Жолдак привіз нам всі потрібні річи до церкви, як чашу, фелон, стихар, кадильницю, образ на тетрапод, два хрести, один на олтар, а другий на тетрапод, і деякі книжки до богослуження. Те все коштувало громаду близько 80 долярів.

Також в тім часі о. Жолдак приобіцяв громаді, що постарається для громади про сталого священика, який мав би приїхати зо старого Краю, то є з Галичини. На ту ціль громада зложила о. Жолдукові 100 долярів на подорож для того священика, зато мала громада платити по 600 долярів річно на отримання священика. Але тим часом не вийшло нічо з того, бо жаден священик не зголосився до подорожі, і о. Жолдак звернув назад громаді 100 долярів.

СЕРАФИМЩИНА

У Велику Суботу 1903 р. блискавкою рознеслася вістка по околиці, що приїхали якійсь попи і правлять в нашій церкві. Це були Серафим і Макарій. Наколи я вчув цю вістку, так зараз пішов до церкви, бо було мені недалеко, тільки одна миля. В церкві я застав кількоро людей і на жаль—деяких урядників церковних.

Старший брат відтворив церкву і впустив Серафима з Макарієм. Я застав, що Серафим з Макарієм правили вже свою Службу Божу і на тій відправі викроплювали одного місцевого члена нашої парохії, Григорія Приґроцького, який походив з Березова, Коломийського Повіту, на пароха для Стюартбурнської церкви і громади. (Помер около 1925 р. поєднавшись з катол. Церквою.)

На самий Великдень Серафим з Макарієм і з місцевим викропленцим правили вже в трійку. По своїй відправі Серафим кропив паски, але більшість людей не здоймали своїх пасок з возів до кроплення. Так був Серафим перший і послідний раз в нашій церкві. На другий день свят Великодних, Серафим поїхав на Оверстон —теперішний Толстой—і там викропив попа Оверстонцям їх тодішнього іспитованого дяка, Гаврила Тимчука, що вже не жиє, помер презвітерським прічером.

На Провідну Неділю, то є, в Томину, суне наш парох (викропленець) зі своїми манатками до церкви сповняти свої душпастирські обов'язки. Люди обступили олтар і не пустили його до олтаря. Він розклався зі своїми манатками на тетраподі і так відправив свою службу, яку слухали кілька його прихильників. Більше в церкві він вже не був, а правив по хатах своїх прихильників, яких було кілька. І так Серафимщина закінчилася в Стюартбурн назавжди аж до сього часу. Але наступають інші клопоти, аби не було спокою, про що дальше.

На Вознесення знова приїхав до нашої церкви Серафим. Але громада не пустила його до церкви. Тоді Серафим позичив десь "бакси" із воза, перевернув її до гори дном, поставив на ній столик і так правив напроти нашої церкви за лінією в корчах, і на тій відправі викроплював якогось свого батюшку.

У кілька тижнів по Вознесенні з'явилася Серафимова місія, щось коло десять його попів викропленців і кілька Стюартбурецьких прихильників під проводом Бодруґа, за лінією на північ в корчах близько нашої церкви правили і проповідали свою місію. А наші люди, що їх було у церкві понад сотку, вийшли по відправі утрені із церкви, слухають, що за співи і крики в корчах. Приглянулися, а то Серафимські попи справляють якусь комедію в корчах, й почали собі сміятися, дивлячись на бодруґівське богослужєння й кажучи: "Не треба й десять сотиків, щоб подивитися на цирк". За це, Никола Приґроцький—син Григорія викропленця—заскаржив до суду цього, що висказав цей жарт, начеб то він зневажив богослуження. * Та суддя, коли довідався, як то було, сказав: "Ви не мали права йти так близько зі своїм богослуженням", і на цім суд скінчився. Вийшовши по суді на

* Тим оскарженим був автор цих рядків (цеї праці).

двір, Н. Приґроцький (позиваючий) сказав: "І в Канаді нема справедливости і волі". Перед судом прихильники Серафимця майже вішали пізваного.

При кінці 1903 р. приїхали з Галичини до Вінніпеґу два Отці Василіяни: о. М. Гура і о. Н. Крижановський ЧСВВ. о. Жолдак, маючи вже поміч, з початком 1904 р. приїхав до нашої церкви на самі Різдвяні Свята, через два дні відправляв набоженства. На третий день поїхав на Аверстон, але там не було жадного набоженства, бо серафимці не допустили, і там було—можна сказати —чисте пекло.

По тій події на Оверстоні о. Жолдак від'їхав до Вінніпеґу. На Богоявлення приїхав до нас о. Крижановський, відправив ранні набоженства, святив воду, а вечером була вечірня і проповідь на тему, котра віра правдива, а на кінець проповіди сказав, що мають анонімні листи від серафимців, в котрих писали, як не сядуть тихо зі своїми проповідями, то їх підсіють на решеті.

По Богоявленню були загальні збори. На них о. Крижановський згодився до нас доїзджати що місяця, а деколи приїхав о. Ґура. о. Крижановський задумав навіть оснувати монастир ОО. Василіян у Стюартбурні. Люди майже всі згожались і мали платити по три доляри від родини річно на утримання священика. Думаю, як би це було сталось, то нині Стюартбурн і околиця булиб цілком інакше виглядали, булиб подібні до Мондеру в Альберті.

Але знайшовся серед нас Григорій Буґера зі села Сапогів, повіт Борщів. Якраз цього року 1904 спровадився до Стюартбурн. До цього часу робив у німців десь там коло Ґретної, Ман. Це був чоловік сильно заражений радикальними поглядами, й ворожо настроєний проти католицької Церкви, а зосібна проти ОО. Василіян. Розумівся на дякоспіві, знав всі напіви, і дуже гарно співав. Повів сильну аґітацію проти ОО. Василіян і розбив громаду на два табори. Так справа монастиря в Стюартбурн заснітилася.

З весною 1905 р. приїхав до Стюартбурн на стало о. Роман Волинець ЧСВВ. і замешкав у Семена Максимчука, котрий походив з Більча Золотого, повіт Борщів, і мешкав одну милю на полудне від церкви. По весні о. Волинець почав будувати ризеденцію для священика на тій самій площі, що церква. Кожний член обов'язково мав зложити по 5.00 долярів на цю будову. До осени дім зістав викінчений, будова виносила около 1500.00 долярів. Але о. Волинець не мешкав в нім, ані одної години.

ЗАПИС СТАРОЇ ЦЕРКВИ

При кінці листопада о. Волинець оголосив публично в церкві на 13-го грудня загальні збори в справі запису церкви і вибору тростів. Від оголошення цих зборів Буґера не пожалував часу і товкся по хатах, аґітував, щоб церкву записати "Русько-християнська", бо мовляв, цим оборонимося від французів. На згаданий день 13-го грудня нім збори розпочали, Буґера веде аґітацію на дворі, щоби люди голосували за внеском запису, церкви на Русько-християнську.

Наколи розпочалися загальні збори, здається, перше наступила справа запису церкви. Г. Буґера вносить внесок, щоб церкву записати Русько-християнську. Друга сторона вносить внесок, щоби записати Русько-Греко-Католицька, злучена з Римом. За Буґеровим внеском пішла більшість членів. о. Волинець зараз встав і сказав: "Від цеї хвилі я не ваш парох, а ви не мої вірні". Більшість членів взріли, що їх Буґера обманув своєю аґітацією і повторили голосовання другий раз. За другим разом переголосувала велика більшість, щоби церкву записати Греко-Католицька, злучена з Римом.

Приступлено до вибирання тростів. Тростів вибрано 5. Між ними Г. Буґера голова, а І. Пробіжанський здаєсь—секретар, і решта 3 трости: С. Підгірний, І. Кулачковський— а одного імена вже не пам'ятаю. Три згадані трости були прихильники Буґери, то в заряді їх було чотири, проти одного Пробіжанського. По загальних зборах, зараз на другий день мали іти до запису церкви. Церква зістала записана Греко-Католицька (а слова "злучена з Римом"—опущені) і на тростах. Церкву мали записати під назвою Св. Тройці, а не Св. Духа. Але трости не вміли подати назви Св. Тройці в англійських словах, а подали мильно Св. Духа.

о. Волинець ще обслугував громаду через зиму. По Великодних Святах від'їхав зі Стюартбурн і більше священиків католицьких до Стюартбурн не приїхало. Тепер Буґера запрошував деколи різних священиків (ці священики були суспендовані Митр. Шептицьким), як о. Василевича, о. Гумецького і о. Красіцького з малої церкви Вінніпеґської, провадив борбу на ліво і на право, скликав мітінґи за мітінґами, збирав членів зі всіляких бортівників. Хто дав 50 центів, той був членом. Католиків українців викидав з членів парохії, все винаходжував якійсь провини (хоч їх не було). І так провадив боротьбу до 1910-го року. Українці католики прийшли до переконання, що зі старою церквою ніколи не прийде до порядку. І рішили будувати нову церкву.

НОВА ЦЕРКВА СВ. ТРОЙЦІ

Українці католики прийшли до переконання, що зі старою церквою ніяк не прийде до порядку і рішили за всяку ціну будувати другу церкву (нову), яку бачите на знимці. Наколи Буґера довідався, що з будовою нової церкви вже не жарти, зараз скликав загальні збори на 7-го березня 1910 р. всіх членів. На цих загальних зборах зайшла ухвала, що члени старої церкви мають сплатити членам нової церкви тілько, скілько кожний член вложив своїх грошей на стару церкву, після книжки фінансової. Із цеї ухвали нічого не вийшло, бо до цеї сплати зголосилося також багато прихильників Буґерових і так ці збори нічого не полагодили, а все лишилося по старому.

МИТРОП. А. ШЕПТИЦЬКИЙ В КАНАДІ

Року 1910 відбувся Світовий Євхаристійний Конґрес в Монтреалі. З цеї нагоди прибув з Галичини Митрополит А. Шептицький і взяв участь в цім конґресі, разом з єпископами Сполучених Держав в Америці, Сотером Ортинським. Митр. Шептицький позістав в Канаді на довший час, щоби відвідати українців католиків по головних осідках.

З кінцем вересня або з початком жовтня Митрополит прибув до Вінніпеґу. Українці католики зі Стюартбурну також приїхали до Вінніпеґу і взяли участь в тім торжестві. Між українцями католиками виринула думка, щоби запросити Митрополита до Стюартбурн, може б вдалося Митрополитові залагодити нашу церковну справу, щоб не будувати другої церкви. о. Н. Крижановський представив справу Митрополитові. Митрополит відповів, що може приїхати зараз котрогонебудь дня (в будний день), а пізнійше не може, бо плян вже розложений, де і коли має бути в Західних Провінціях. Ми представили це Буґерові (він також був у Вінніпеґу). Буґера не згодився. Сказав, що це закороткий і прикрий час приготовитися. І так своєю тактикою відкрутився від цеї справи. Українці католики не були опущені, о. Дидик часто навідувався до Стюартбурн, а набоженства відбувались в домі С. Максимчука.

Наступив 1911-ий рік. По святах Рождества і Богоявлення о. Дидик оголосив загальні збори в домі С. Максимчука в справі будови нової церкви. В той час було свідомих українців католиків 30 членів. Кілька взріло, що то не жарт і відскочили 6 членів від будови. Лишилося нас 24 члени, які ухвалили одноголосно з весною починати будову нової церкви. Вибрали на цих зборах

комітет (тростів): І. Пробіжанський, Петро Скринський (зо двох інших вже не пам'ятаю) і цей комітет мав вести будову церкви.

о. Дидик постарався, що Товариство Католицьке в Торонті дало запомогу на будову церкви 400 долярів, а ОО. Василіяни позичили 600 долярів. Кожний член з осібна підписав о. Дидикові нот на 25 долярів на 3 роки сплати. Так комітет мав готівкою на будову церкви 1,000 долярів.

Зараз по зборах купили площу, півтора акра, яких 200 метрів на полудне від старої церкви (в того самого господаря, що подарував площу під стару церкву). Заплатили за пляц 40 долярів і відразу заінкорпорували на Чин Св. Василія. З весною мається почати будова церкви.

На 25-го березня 1911 р. Буґера скликав загальні збори в справі, щоби члени нової церкви сплатили членам старої церкви. Прийшло до згоди, що нова церква дає сплату старій церкві 1400 долярів готівкою і ухвалено зараз на 27-го їхати до Вінніпеґу по контракти. Буґерові члени спитали його, що він (Буґера) з цими грішми зробить. Відповідає, "віддамо до банку". Що з тими грішми будеш робити?—Церкву будувати.—Де?—Де собі ухвалимо. "Нам не треба жадної церкви будувати, ми її маємо, не крути нами, дай нам наші гроші кожному на долоню, а ми зі своїми грішми підемо до котрої схочем церкви". І так справа сплати розбилася.

По цих загальних зборах старої церкви члени нової церкви замовили ґару всілякого будівельного матеріялу, згодили майстра (будівничого) німця, Дамаського, за 300 долярів. За цю суму має цілу церкву збудувати і ключ віддати. З весною почалася будова під назвою: Українська Греко-Католицька Церква Св. Тройці *. Церква збудована у формі хреста, з одною на середині банею. Майстер виконав свою роботу при будові дуже солідно так, що від 1911-го р. до цього часу церква не подалася в жаден бік ані одного цаля. І протягом 3-ох місяців майстер віддав ключ. Вся будова церкви, до віддання ключа, коштувала парохію 1400 долярів.

Перше богослуження відбулося в новій церкві на Св. Іллі Пророка; відправив о. Дидик. Хоч був це неврочистий день, то нарід виповнив нову церкву по береги. А дальше о. Дидик приїздив на богослуженн майже що місяця, аж до приїзду єпископа Будки. Від приїзду єпископа Будки обслугували парохію світські священики.

На другий день Зелених Свят 1913 р., то є в храмовий день Св.

---

* Стара церква також збудована під назвою Св. Тройці. Але як 1905 р. записали, трости не вміли Св. Тройцю перевести по-англійськи, то адвокат анґлієць записав в контракті "Св. Духа".

Тройці відбулась візитація нової Стюартбурнської церкви першим на Канаду українським католицьким єпископом Н. Будкою. Участь взяла також стара церква зі своєю процесією. Нова церква ще не мала процесії. По архиєрейськім богослуженні єпископ Будка пішов оглянути також стару церкву. Оглянув і сказав, що гарна. Г. Буґера в розмові з єпископом дав до зрозуміння що він (Буґера) аж тоді віддасть церкву під власть єпископа, як єпископ признасть стару церкву за парохіяльну. Єпископ відповів, що він не думає церкви касувати; ані одну, ані другу. Ви самі мусите між собою прийти до згоди на котрусь одну церкву. Бо одним і тим самим людям трудно буде дві церкві отримати. З часом ви самі прийдете до цього переконання. Цю розмову слухав особисто автор цих стрічок.

По єпископській візитації парох нової церкви о. Др. Єрмій протягом літа до жовтня відправив кілька набоженств в старій церкві.

На 16-го жовтня 1913 р. о. Др. Єрмій скликав загальні збори старої церкви в справі інкорпорації під власть єпископа Будки. На тих зборах о. Єрмій виголосив довшу промову, в котрій річево збивав Буґерові блуди і пояснив, що значить інкорпорація під власть єпископа. Потім Буґера сказав свою промову, свої виводи, на промову о. Єрмія. По Буґеровій промові ще о. Єрмій сказав кілька слів до громади, що він ті всі Буґерові арґументи збив у своїй промові. Буґера відповів напів голосом: "Е, де Ви їх збили! Зараз покажеться!" Буґера вносить внесок, щоби стару церкву віддати під власть єпископа аж тоді, як єпископ дасть запоруку, що стара церква зістане парохіяльною. Противна сторона (укр. католики) вносить внесок, щоби церкву заінкорпорувати без жадного застереження. Буґерів внесок перейшов більшістю прихильників і справа інкорпорації старої церкви зістала погребана на завсіди. Від цього часу більше жаден священик не правив набоженства в старій церкві.

РОЗВИТОК НОВОЇ ЦЕРКВИ

Від цих загальних зборів старої церкви, нова церква стала сильно розвиватися. Члени старої церкви зачали переходити до нової церкви так, що протягом одного року було членів в новій церкві поверх 50. Навіть один член, великий приятель Буґери, щоби винагородити свою неприхильність до нової церкви, купив дзвін для нової церкви (жертва) за 85.00 долярів. І так стара церква зістала цілком нечинна.

1915 р. Буґера сказав тростам нової церкви, щоби їм (Буґері)

ПРЕОСВ. КИР НИКИТА БУДКА

Церква парохіяльна в селі Синькові над Дністром, повіт Заліщики, так звана Монастир.

Церква в селі Синькові над Дністром, повіт Заліщики, так звана Селянська. Знимка взята на самий Великдень.

Місія в Стюартбурн в листопаді, 1917 р., яка відбулася під проводом о. Л. Боского ЧНІ. На світлині, зліва на право: о. С. Андрухович, тодішній парох. Єпископ Н. Будка, о. Л. Боский, ЧНІ. 4-ий: польський священик о. А. Кулявин

Каплиця в Синькові, збудована на новім цвинтарі, в якій відправлялися похорони, збудована, як автор цієї книжки вже був в Канаді, між 1900 —1910 роками.

о. Василь Мандрусяк, парох Синькова від 1927 р. до заняття большевиками Галичини. 1940 р. вивезений большевиками на Сибір.

Йосиф Когут, автор цієї книжки, з своєю дружиною Марією в 40-ім році, а дружина в 35-ім р. життя

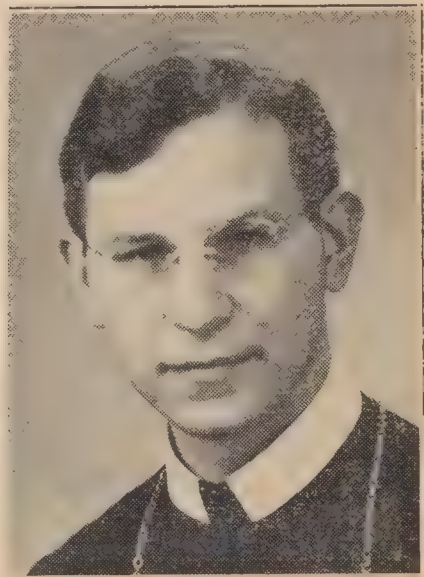
Митрополит Андрей Шептицький

Митрополит Максим Германюк, ЧНІ.

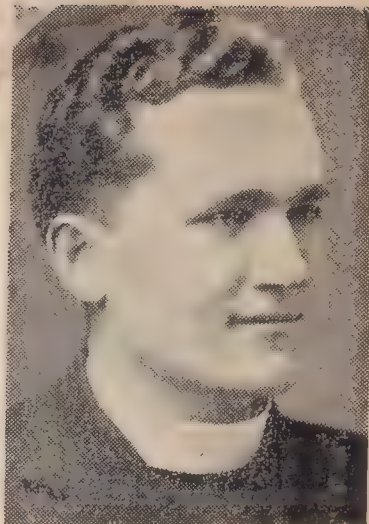
ВПреосв. Кир Василій Ладика

Преосв. Кир Ніль Саварин, ЧСВВ.

Всеч. о. Степан Семчук

Всеч. о. Ігор Шпитковський

Стара церква в Стюартбурн, будована від 1898, закінчена 1901 р., розібрана 1923-го р.

Нова Церква Св. Тройці в Стюартбурн, Манітоба, збудована 1911 року.

Головний вівтар в церкві Св. Троиці в Стюартбурн

Цвинтар на пляцу, де була стара церква, в Стюартбурн

о. Степан Кулак, Роза, Ман.

Пам'ятник на тім самім місці, де була збудована стара церква в Стюартбурн

Йосиф Когут, автор цієї книжки, зі своєю дружиною Марією, у 74-ім році життя.

Бл. п. Іван Когут

сплатили і забрали собі стару церкву. В той час Буґери трималися ще яких 15 членів, порозкидані, яких три в Стюартбурн, а решта по Розі і по Дуфрості. Трости від нової церкви відповіли Буґері, що це можливе, але не за ту ціну, що колись давали, то є 1400 долярів. Буґера видав збори на день 2-го квітня 1915 р. На тих зборах трости нової церкви сказали, що можуть їм (Буґері) сплатити 500 долярів, більше ані цента. Буґера і його члени на то погодилися. Але Буґера все на своє, щоби ті гроші зложити до банку і щось за них будувати. А горсточка його членів хотіла поділу тими грішми по рівній части. Буґера не згодився з ними до поділу, і на цім наша згода розбилася. Так стара церква зістала цілком нечинна аж до її розібрання.

В листопаді 1917 р. за пароха о. Андруховича відбулася 8-мо днева місія. Науки місійні проповідав місіонар о. Л. Боский ЧНІ. На закінчення місії приїхав єпископ Н. Будка. Відправлялась архиєрейська Служба Божа при участи о. Андруховича і о. Боского. Місія закінчилась на Св. Димитрія. Місіонар і о. Андрухович від'їхали до Вінніпеґу, а єпископ Будка лишився ще в парохії на кілька днів. На слідуючу неділю по Св. Димитрію єпископ відправив Службу Божу, а по набоженстві посвятив місійний хрест і виголосив проповідь на тему місійного хреста. По проповіді ще посвятив дзвін, який жертвував один з прихильників Буґери. Єпископ Н. Будка мав якусь особисту любов до парохії в Стюартбурн, бо майже кожного року відвідував парохію особисто. А раз на саме Богоявлення і святив воду на ріці в містечку Стюарбурн, 2 милі від церкви. Було досить зимно, а людей було около 3-4 сотки. Єпископ сказав всім людям підчас водосвяття позакладати шапки на голови, щоб не застудитися.

ПРОЦЕС ЗА СТАРУ ЦЕРКВУ

Коли в 1919 р. вродилася свистунівщина, трости нової церкви з о. Пелехом почали застановлятися, щоби щось зробити зі старою церквою, бо знов може відновитися боротьба. Буґера і його однодумці явно опинилися в свистунівськім таборі. Інакшої ради нема, лиш треба пробувати інкорпорацію. Ми були певними, що інкорпорація перейде великою більшістю, бо всі члени нової церкви є членами старої церкви. Інкорпораційні збори відбулися в нашім Народнім Домі в містечку Стюартбурн, правдоподібно в липні 1920 р. майже одноголосно. А против були Буґерові члени, около 15 і в той час вже явними свистунівцями. Всі папери інкорпораційні відослав о. Пелех до єпископського адвоката Морія. Пізнійше адвокат повідомив о. Пелеха і тростів,

що Буґера не хоче віддати контракт. Отже нема іншої ради, а треба з ними йти в процес. Трости з о. Пелехом роздумали справу і рішили розпочати процес з Буґерою за контракт. о. Пелех відповів адвокатові, щоби розпочинав процес. Процес почався 1922 р. в місяці березні. Перше переслухання було І. Пробіжанського, цілий день, і другий день пополудні. Перед полуднем суддя сказав, що пополудні переслухань не буде, а завізвав, щоби обі сторони погодилися і сплатили одні другим. Пополудні почалась торганина в присутності єпископа Будки і о. Крижановського—який приїхав з Мондер яко свідок на цей процес. Буґера зажадав від нас 1000 долярів, бо він мовляв, вже має досить коштів. Ми йому відповіли, що ми ще процес не програли, аби йому якійсь кошта сплачувати. Ми також маємо свої кошта, а хто нам буде наші кошта сплачувати? Отже, твої кошта при тобі, а наші при нас. Як хочеш злагоди, то ми тобі дамо сплату 500 долярів, яку ми давали попередньо, кілька років тому. Вище поверх 500 долярів ані цента не дамо. Його адвокати Арсенич і Гіп спитали нас, чи ми даємо готівку? Ми відповіли, що так. Буґера почав сперечатися зі своїми адвокатами, що він не годиться на цю сплату 500 долярів. Але вони навіть чути не хотіли його протесту, а сказали нам чек написати на 500 долярів. о. Пелех зараз написав чек на 500 долярів і дав нашому адвокатові Морієві. Далі собі адвокати вже самі справу кінчили, а ми від'їхали до дому.

Зараз на другий день ми прийшли до церкви, щоби взяти її у своє посідання. Та старший брат Буґерів вже чекав на нас і віддав нам ключі від церкви і всі річи, які були нами колись постарані. Так на цім процесі боротьба за стару церкву покінчилася. Буґера боронив церкву від французів, а нищив своїх братів українців католиків фінансово. Бо духово і морально певно ні. І вже кілька років відповідає перед Богом за свої діла. Зимовою порою парохія в Стюартбурн продала стару церкву і дім (резиденцію) через ліцітацію за 625 долярів. А річи, як паук, книжки, евангелію, процесію і т.д. ми перебрали до нової церкви. На площі ми відтворили другий цвинтар, а на тім місці, де стояла стара церква, збудували пам'ятник коштом 300 долярів.

СВИСТУНІВЩИНА

Хтось би думав, що з кінцем процесу за стару церкву боротьба закінчилася в Стюартбурн. Деж там! Ми ще третю боротьбу мусіли звести з свистунівщиною. Нам свистуни не дали спокою ще цілий рік. В церкві править о. Пелех Службу Божу, а на до-

розі (ленії) перед церквою, повно аґітаторів свистунівських з Вайти, з Толстой, кричать на Рим, Папу, на поляка Шептицького. А як нема набоженства в церкві, то беруть свого батюшку з Толстой і заводять до хати С. Ґавронського в містечку Стюартбурн. Там зійдуться самі свистуни з Вайти, Толстой, Дуфрост, а Буґера дякує. Зараз на другий тиждень появляється допис в Укр. Голосі, що в Стюартбурн відбулося православне набоженство і увесь Стюартбурн перейшов на православ'я. Так витворювали через ціле літо. Потім взріли, що нема жадного успіху і залишили. Аж від цього часу став Стюартбурн спокійним і не допустив жадного сектантства, щоб закорінилося в Стюартбурн.

За пароха о. Пелеха, дня 16-го жовтня 1921 р. завитав до Стюартбурн Митрополит А. Шептицький з єпископом Н. Будкою. Це була найторжественніша хвиля, яку міг переживати у своїм житті Стюартбурн. Зібралась велика маса народу зі всіх церков цього дистрикту. Служба Божа архиєрейська мусіла правитися на дворі, бо церква не могла помістити людей. Службу Божу правив єпископ Н. Будка в асисті пароха о. Пелеха. Преосвященний Кир Никита Будка виголосив гарну проповідь. По Службі Божій проповідав Митрополит. По проповіді Митрополита наступило його привитання. Насамперед його привитала дівчинка Марійка Запорожан, Василя, мала около 8 років. Привитала кілька стишками, уложеними спеціяльно, і подала букет живих квітів. По привитанню тої дівчинки, о. Пелех сказав привітальну промову, яку дуже гарно виголосив і на цім закінчилося торжество. Парохія вручила Митрополитові 50 долярів як дар на фонд українських сиріт в старім краю. На другий день цього торжества Митрополит і єпископ Будка від'їхали зі Стюартбурн до Вінніпеґу, а нам лишились спомини.

Ще 1924 р. прибув єпископ Будка до Стюартбурн на другий день Зелених Свят, то є на храмовий день церкви Св. Тройці. Цей приїзд єпископа Будки, на цей храмовий день, був послідним. Від цього 1924 р. аж до 1933 р. не було в Стюартбурн жадної єпископської візитації.

Серпня 19-го, 1933 р. т. є на Преображення Г.Н.І.Х. за пароха о. Федоронька відбулася візитація Їх Преосвященства Архиєпископа В. Ладики ЧСВВ. Архиєрейська Служба Божа відправилася при асисті пароха о. Федоронька, а народу зібралося з сусідних церков около три-чотири сотки. По евангелію парох о. Федоронько привитав Преосвященного, як водиться звичай. По Архиєрейській Службі Божій Преосвященний виголосив до зібраного народу дуже зворушливу проповідь, якої нарід вислухав з увагою. По набоженстві відбувся спільний обід, поперепліта-ний привітами, а на закінчення Преосвященний промовив до зіб-

раних, якою годинною промовою. Пополудні відвідав сусідну церкву на Толстой. На другий день—то була неділя—відбулась візитація на Вайті, а пополудні відвідини в сусідній церкві коло Сопівників.

Дня 1-го червня 1936 р., то є другий день Зелених Свят, Парохія Св. Тройці в Стюартбурн обходила своє торжество 25-літній ювілей будови нової церкви, а заразом і храм своєї церкви. На цей торжественний день, на запрошення тодішнього пароха о. В. Чарного, звеличали це ювілейне торжество Їх Преосвященство, наш улюблений Архиєпископ В. Ладика. На привітальній брамі від ленії, гарно удекорованій зеленню і квітами, фанами, на середині був напис великими артистично написаними буквами: "Витай нам наш Архієрею". Там привитав Владику по українському звичаю хлібом і солею І. Пробіжанський. Дальше рушив похід до церкви при звуку пісні "Назарета любий цвіте", а маленькі дівчатка повбирані на біло, сипали живі цвіти Владиці під ноги. В церковних дверях привитав Владику о. парох з ключами на таці і при звуках пісні: "Буди імя Господне", Владика увійшов до церкви.

Около 11-ої години почалась архиєрейська Служба Божа в асисті місцевого пароха о. В. Чарного і дорогого гостя о. др. В. Кушніра, який прибув разом з єпископом на це торжество з Вінніпеґу. По евангелії о. парох виголосив привіт, а о. др. Кушнір гарну і повчаючу проповідь на тему празничного дня Св. Тройці. По богослуженні виголосив проповідь дуже гарно Преосвященний Ладика. По проповіді і многолітствіях відбувся обхід навколо церкви з Найсвятішими Тайнами і водосвяття. По водосвятті Їх Преосвященство довершив посвячення трьох гармонійних дзвонів, які парохія спровадила 1930 р. зі старого краю, з Калуша, з ліярні дзвонів Братів Фельчинських. Один дзвін, здається 100 кілоґрамів ваги, заплатила парохія, а другий молодь, яка ходила колядувати на ту ціль. Третій жертвував Іван Якимівський (вже не жиє). Всі три дзвони коштували з коштами поверх 250 долярів. З нагоди посвячення дзвонів Преосвященний сказав коротку проповідь про дзвони і їх значення. По загальних богослуженнях наступило приняття в парохіяльнім домі коло церкви. По закінченню приняття і по привітальних промовах Преосвященний сказав пориваючу промову про розвиток парохії. По всіх загальних церемоніях о. др. В. Кушнір виголосив на дворі промову в справах організаційних Брацтва Українців Католиків.

Нашу парохію в Стюартбурн обслугували до приїзду єпископа Н. Будки в 1912 р. через кілька років о. С. Дидик. По приїзді єпископа обслугували і обслугують до цього часу світські свяще-

ники: о. Йосиф Бала, о. др. Єрмій, о. Ірха, о. Черепаняк, о. Андрухович, о. М. Пелех, о. Н. Шумський, о. Д. Попович, о. Н. Бартман, о. Решетило, о. Журавецький, о. Євген Дигдала, о. П. Пасічник, о. др. Редкевич, о. А. Луговий, о. С. Федоронько, о. В. Чарний, о. Т. Коцаба, о. Н. Демків, о. І. Калуський, о. М. Швед, о. Н. Чорній, о. В. Панчишин, о. З. Золотий, о. Я. Головатий. З кінцем грудня 1952 р. обняв парохію о. Степан Кулак і обслугує до цього часу. Під теперішну пору парохія має около 50 членів (родин), набоженства відбуваються два рази в місяць.

ДРУГА МІСІЯ В СТЮАРТБУРН

В часі Зелених Свят 1942 р. за пароха о. І. Калуського й за його старанням відбувся 8-мо дневна місія від 17-го до 25-го травня під проводом Преп. місіонаря о. Г. Шишковича ЧНІ. Час випав дуже слотливий, але мимо того нарід збирався дуже громадно (навіть з околиць) і вислухував удушевленно місійних наук. Місія закінчилась в день храмовий Св. Тройці. На закінчення місії прибули два отці з Вінніпеґу, а це о. С. Семчук і о. Ігор Шпитковський. Служба Божа відправилась з дияконами. По всіх богослужебних церемоніях відбулося традиційне приняття в парафіяльнім домі. Хоч на дворі дуже було погано і зимно, але народ мимо того не розходився до дому, але узяв участь громадно в приняттю. По скінченні принять згадані священики з Вінніпеґу роздавали піонірські грамоти, роздали 18 грамот. Тоді о. Семчук піддав думку, щоби на тій площі, де була збудована стара церква, збудувати піонірський пам'ятник.

Думку о. Семчука 1943 р. здійснив о. парох Калуський. За його старанням парохія збудувала піонірський пам'ятник коштом 300 долярів. В Зелені Свята, а властиво в храмовий день Св. Тройці, мало відбутися торжественне посвячення пам'ятника єпископом В. Ладикою. Були запрошені на це торжество високі державні урядники (один навіть був приїхав з жінкою, оглянув в середині церкву, подивився на пам'ятник і від'їхав назад до Вінніпеґу). Всьо було в порядку приготоване на це торжество. Але Бог інакше зарядив. Пішли великі дощі і це торжество зістало відкликане.

Посвячення цього пам'ятника відбулося аж 8-го серпня. Посвячення доконав торжественно Преосвященний єпископ Ніль Саварин. В суботу вечером єпископ приїхав з Вінніпеґу до Стюартбурн, замешкав в Івана Пробіжанського. Проти неділі в ночі небо затягнулося олов'яними хмарами і почав зливний дощ падати. Так падав в неділю майже до полудня. Нараз десь ті хма-

ри розбіглися, сонце вигринуло зпоза хмар, і зробилася гарна погода, що ніхто не сподівався. Нарід почав з'їзджатися автами. Єпископ також приїхав. По церемоніях з нагоди єпископських відвідин, почалась архиєрейська Служба Божа. По Службі Божій рушив похід з процесією при співі пісень і яких 3-4 сотки людей на цвинтар. Насамперед зістав посвячений пам'ятник, а відтак відправив сам єпископ торжественно велику Панахиду (Парастас). По тім всім відбулося приняття в домі коло церкви. І так, в той час Бог засмутив, але і потішив.

Від 1943 до 1953 р. в Стюартбурнській парохії не було жадних єпископських візитацій. Аж доперва 19-го липня 1953 р., за теперішнього пароха о. С. Кулака, завитав до Стюартбурн Їх Преосвященство Архиєпископ М. Германюк ЧНІ. По привитанні при тріюмфальній брамі по українському звичаю хлібом і солею, рушив похід при звуках пісень до церкви. Народу зібралось кілька соток з околиць. По архиєрейськім богослуженню приняття відбулося в Народнім Домі, в містечку Стюартбурн, бо парохіяльний дім коло церкви замалий був на приняття того народу, який зібрався громадно на ту візитацію єпископа. Приняття тривало кілька годин, переплітане привітами і промовами. Перший до привіту зістав покликаний парохом о. Кулаком автор цих рядків і привитав слідуючими словами:

"Ваша Ексцеленціє! Я як один зі старших членів і піонірів української католицької парохії Пресв. Тройці в Стюартбурн маю честь передати Вам наш сердечний привіт. При тій нагоді маю честь заявити Вам, що наша парохія вже існує 55 років, та є найстарша в Манітобі, а можливо і в Канаді.

"Ми витали в себе славної пам'яти Високопреосвященного Митрополита Кир Андрея Шептицького, Преосв. Никиту Будку, Високопреосв. архиєпископа Василія Ладику і Преосв. Ніля Саварина. А сьогодні щиро витаємо і Вас, Ваша Ексцеленціє. Через цілий час ми вірно і твердо стояли при вірі і церкві наших батьків, мимо різних напастей і намов до відступства і зради.

"Ваша Ексцеленціє! Заявляємо Вам як наслідникові Христових Апостолів нашу синівську вірність і послух, а також Голові Вселенської Церкви Святішому Отцеві Папі Пієві XII.

"Дякуємо щиро Вам за візитацію нашої парохії і просимо Господа Бога, щоби благословив Вашу працю для добра нашої церкви і всего українського народу.

"Просимо Вас, Ваша Ексцеленціє, о архиєрейське благословення для всіх наших парохіян і наших дітей.

"Бажаємо Вам многих і щасливих літ".

По всіх привітах і промовах при кінці, Преосвященний сказав

своє слово, що всі вислухали дуже уважно. На їх послідній промові закінчилася візитація Стюартбурнської парохії.

Також треба згадати, що за пароха о. Н. Чорнія і його стараннням парохія постарала лавки до церкви коштом 300 долярів. Старші люди до сьогодня дякують і споминають теплим словом о. Н. Чорнія і тодішних тростів, що постарали лавки до церкви.

Як сказано в повищих описах, церква нова збудована 1911 р. на тім самім кводрі, що стара церква, але яких 200 метрів на полудне. Під теперішну пору з північного боку попри площу Старої Церкви йде гарна шутрована дорога (гайвей) а також церковна громада зробила своїм коштом шутровану дорогу до церкви так, що до церкви є доступ, як зима, так літо. Церква посвячена 1913 року, на другий день Зелених Свят. Посвячення доконав—малим свяченням - єпископ Н. Будка. Церква від початку будови аж до сьогодні мальована знадвору вже чотири рази. А в середині мальована два рази. Перший раз мальована за пароха о. Решетила 1926 р., стеля напів кругла була змальована синяво, як облаки зі золотими звіздами, попід стелю навколо, борд українська мережка, а стіни також з декораціями. А другий раз церква зістала перемальована за пароха і по стараннням о. І. Калуського 1943 р. Церква помальована з образами по стінах. Мальовання виконав артист Майданик з Вінніпеґу коштом 800 долярів. В середині церкви є гарні 3 олтарі. Головний, гарно помальований з образами і також з гарним кивотом; за олтарем гарний образ Св. Тройці. На правій стороні олтар Св. Николая а по лівій Св. Покрови (жіночий). На престолах є гарні золочені свічники, тепер пероблені до електричного освітлення. Церква посідає гарну монстранцію спроваджену зі старого краю, кілька гарних нових фелонів, між ними один зі старого краю, 12 штук процесії, 6 фан, 6 хоругов, гарне евангеліє оправлене з образками і позолочене окутя в золочених рамах з клямерками і процесійний різблений образ. Гарний паук, спроваджений зі старого краю ще до старої церкви, з її розібранням перенесено до нової церкви.

З церковних книг церква посідає великий Служебник, Часослов, Тріод Постну й Цвітну, Октоїх великий, Ірмологіон, Апостол великий, Требник у двох томах, і багато інших богослужебних книжок. Церква посідає много більше церковних річей, які годі тут в подробицях вичисляти.

ЦЕРКОВНИЙ ДІМ

На церковній площі, в північно-західнім розі, є збудований церковний дім разом з дзвіницею, в якій міститься 4 дзвони.

В цьому церковному домі відбуваються всі парохіяльні збори, а також приняття на церковних торжествах. Парохіяни також вживають дому на свої особисті потреби, як похоронні, так і поминальні. Цей дім посідає все своє начення до приняття, як тарелі, ложки, ножі, вилки, найменші подробиці, і кухню до огрівання страв. Одним словом, все, що потрібно до принять.

ДЗВІНИЦЯ

Дзвіниця є збудована—як сказано вище—як другий поверх на західнім кінці дому, а на верху мала копула з хрестом. Дзвіниця має чотири дзвони. Один є в Канаді куплений, а три спроваджені зі старого краю з Калуша, Західна Україна. Дзвонимо у цей спосіб, що один дзвін береться мотузом на ногу, а другі два дзвони притягається шнурами до рук і так в трійку дзвониться. Видають гарні гармонійні звуки.

Головні збори парохіяльні, які відбуваються що року в місяці грудні, виказують, що не маємо жадного довгу. Члени підтримують солідно свою церкву й що року переноситься найменше 100 долярів на слідуючий рік. Із цього виходить, що теперішні уряди під проводом парохів провадять солідну господарку коло церкви. Набоженства в церкві відбуваються переважно два рази на місяць.

ЦВИНТАР

Парохія Стюартбурнська посідає два цвинтарі. Один цвинтар є одна миля на полудне, а пів милі на захід. Дорога на цей цвинтар в мокрі часи недоступна автами, тільки фірами.

Цвинтар куплений 1905 року, ще старою церквою і посвячений цього самого року о. Романом Волинецем. Записаний на греко-українську церкву. На цвинтарі видніють гарні хрести, і також добре огороджений.

Другий цвинтар є на площі де стояла стара церква. Посвячений о. Федороньком 1933 р. На цвинтарі видніють дуже гарні і дорогі хрести-пам'ятники померших. Огороджений плетеним дротом, а вхід до нього через залізні ворота, а з боку через малу фіртку.

На тім самім пляцу де була збудована стара церква сьогодні стоїть пам'ятник піонірський. На середині північної сторони, уміщено ґранітний камінь вирізблений у формі великої книги, і на тій книзі по лівій стороні надпис по українськи, а по правій по англійськи—слідуючими словами:

В ЧЕСТЬ ПЕРШИХ
УКРАЇНСЬКИХ КАТОЛИЦЬКИХ
ПОСЕЛЕНЦІВ, КОТРІ НА ЦІМ
МІСЦІ ЗБУДУВАЛИ 1898-го РОКУ
ПЕРШУ ЦЕРКВУ В МАНІТОБІ
СТЮАРТБУРН, Р.Б. 1943.

IN HONOR OF THE PIONEERS
WHO SETTLED ON THIS SITE
THE FIRST UKRAINIAN
CATHOLIC CHURCH IN
MANITOBA A.D. 1898
STUARTBURN, MANITOBA 1943

НАРОДНИЙ ДІМ

Під час першої війни 1918 р. завя'зався в Стюартбурн аматорський кружок під проводом В. Н. Когута під назвою "Українське Греко-Католицьке Товариство ім. Маркіяна Шашкевича". Той кружок був заінкорпорований манітобськими властями і мав свій осібний чартер. Займався представленнями, концертами і іншими підприємствами. Товариство закупило колишню баптиську церкву за 600 долярів, переробило її на Народний Дім, збудувало сцену, й постаралося за прибори до представлень. З часом Дім показався замалий, то пізніше добудували третю часть первісного виду, так, що тепер Дім є яких 60 через 30 стіп великий. Дім посідав гарну бібліотеку, але сьогодні її нема, бо видко, що деякі заряди були недбайливі, а члени пороззичали книжки і не повертали назад. Так бібліотеку знищили, а це шкода велика, бо бібліотека містила дуже під цю пору цінні книжки. Сьогодні Народний Дім цілком нечинний, бо нема провідників щоби розумілися і провадили народню роботу і не знати, чи вернуться первісні часи. Дім утримується з приватних підприємств.

ЦЕРКОВНО-НАРОДНА РОБОТА

Наша парохія мусіла боротися за своє існування поверх 40 літ. Тепер настав спокій. Фінансово вона стоїть добре.

Дітей має коло 50-60. Ходять вони до трох шкіл. Одна в містечку Стюартбурн, а дві на фармах. Учить у них 5-6 учителів, переважно українці.

1936-го року, за старанням пароха о. В. Чарного прибули на час вакацій Сестри Служебниці й вчили наших дітей рідної мови і катехизму. Коли дали на кінці вакацій у Народному Домі діточий концерт, то наші діти щебетали як соловейки по гаях у Старому Краю. Із їх рідної школи ми пізнали тоді, що Сестри Служебниці це справді великі піонірки, як на полі церковнім, так і народнім.

ЗАКІНЧЕННЯ

Наша піонірська парохія в Стюартбурн справді дуже гарно розвивається. Парохіяни, старші як і молодші, тісно співпрацювали із собою і з отцями парохами, які до сьогодні обслугували і обслугують цю парохію Стюартбурн і околицю.

В церкві і коло церкви, та на двох цвинтарях, все у взірцевім порядку. Є гарна дзвіниця, збудована разом з парохіяльним будинком, що дуже стає в пригоді при різних потребах. Літом 1955 р. запроваджено електричне освітлення до церкви.

Найбільше треба дати признання Впреп. ОО. Василіянам, що від свого приїзду до Канади постійно обслугували цю парохію Стюартбурн і околицю, аж до приїзду єпископа Н. Будки в грудні 1912 року.

Ця парохія Стюартбурн стала начеб матірною. Наоколо неї створились нові парохії, організовані поселенцями. Під теперішний час є в околиці 12 церков, які на початках немов виховувались у Стюартбурнській парохії.

Теперішним парохом в Стюартбурн і околиці, є Всечесний о. Степан Кулак, що вмів собі з'єднати не тільки загальну пошану, але й дійсно щиру любов, як старших членів парохії, так і молоді.

Із цієї парохії вийшло чотири учителі, перші учителі в початках, а то: Йосиф Кулачковський, Василь М. Саранчук, і два рідні брати, Василь і Іван Когут; всі чотири походили з села Синькова над Дністром, повіт Заліщики, Західна Україна.

Теперішна церковна управа парохії Стюартбурн: Голова, Всеч. о. С. Кулак; заступник голови, Іван Когут; секретар фінансовий, Іван Чубатий; касієр, Петро Ґулька,; секретар рекордовий, Іван Мандзій; старший брат, Василь Чубатий. Старші сестриці: Василина Багрійчук і Марія Базюк.

Кінчаючи цей свій спомин по кінець 1955 року про наші організаційні початки в Стюартбурн, я старався описати все так, як воно було по правді. Не мав я на думці когось неслушно вихвалювати чи осуджувати, а писав тільки правду як воно було. А раджу також тим, що мають зацікавлення до цих справ, збирати пильно всякі піонірські події, чи то церковні, чи якійсь політичні, і пильно всякі дані списувати всі важнійші події, бо це колись дуже придасться до написання повної історії наших місцевостей в Канаді.

З'ЇЗД В СТЮАРТБУРН, МАН.
25-го травня 1942 року

Дня 25 травня 1942 р. було в Стюартбурн закінчення місії і з'їзд, на котрий прибули спеціяльно два отці з Вінніпеґу, а то Всеч. о. Степан Семчук і Всеч. о. Ігор Шпитковський. В "Будучности Нації" в числі з 14-го червня появилася стаття про цей з'їзд. А що вона не тратить на актуальности ще й тепер, тому поміщую її в передруці, з деякими опустками.

"Ми виїхали з Вінніпеґу близько одинадцятої вночі і поїхали гостинцем по правім боці Червоної Ріки, аж до Сейнт Пієр. Як туди приїхали, була дванацята. Старий бас торохкотів і гудів, повертався і скрипів, і від нас усіх шість подорожних, з котрих три зараз висіли в С. Пієр. Їхати теплою ночею мило, а ще до того весною. В С. Пієр світилося в гостинниці, де бас стає— було кілька хлопців і гучно греміла музика з голосника. Ми хвилину вийшли спростувати кости і знова поїхали в ніч. Скоро скрутили з доброї дороги на пільну і доперва тепер показався нам старий перевозовий самохід у всій своїй здібності і величі. По дощах на цій дорозі остали глибокі вирви і колії, самохід здрігався раз пораз і впадав то видіставався з глибоких колій, щоби зараз знова в'їхати в нову колію. На обох боках цеї дороги в мілких ровах стояла і виблискувала в місячнім світлі водиця, про дрімку тепер не було мови. Ані мови, ні розмови. Шофер мусів пильно уважати, куди і як їде, один рух і ми могли б застрягти на цілу ніч.

Так ми проїхали над береги річки Рози, як я потім довідався про назву, котра підчас дощів весняних в цих околицях розлилася була широко і далеко, нанесла намулу з піль і поробила собі нові русла. В однім місці при якімсь містку ця вирва виглядала прямо страховинно. Вода прорвала дорогу від боку ріки, так начеб врізав ножем на яких 50 стіп в діл. Чистий кеніон—просмик серед піль, над самою дорогою. Люди поставили кілька жердок на осторогу і самохід котиться самим краєм того урвиська, покищо безпечно.

А потім ми знова видісталися з тої пільної дороги на битий гостинець і поїхали полями, луками, лісками, аж пів до другої приїхали до Стюартбурн. Це був наш перший приїзд в ту околицю і тому висівши, довідалися від шофера, що тут нема много хатів і вибору. Він оповів нам також, де стоїть наша церква і як це далеко звідси. Сам їхав на Вайту і рано вертав назад, міг нас провести там і потім назад скинути біля церкви ранком. Але ми з о. Ігорем рішили таки вже тут ночувати, де і як воно буде.

Напроти виднів в сутінках будинок крамниці і якійсь прочі до-

будовання. Нам сказав шофер, що це крамниця Пробіжанського, а ім'я вже саме було звісним. Я підступив в ночі під крамницю—здалека на овиді лискало і греміло. Грядучий дощ ще більше підтвердив наше рішення заночувати вже тут на місці; що буде, то буде.

Каже о. Ігор: Ідіть, ідіть, там вас пес ще вкусить . . .

Але я знаю вже троха фармерських псів і хоча вигляд був, що може часом і вкусить, але в тім случаю якось не виглядало на цю можливість.

Поки ми так голосно говорили один до другого, з горішного вікна крамниці дався чути сонний голос: А то хто там?

І тоді я сказав, що ми приїхали з Вінніпеґу на з'їзд, чи будуть ласкаві приняти нас наніч.

—Зараз, зараз!—сказав той самий голос, і нам вже стало лекше. За хвилину зійшов на долину сам господар, Іван Пробіжанський, котрий попросив нас до середини, до крамниці. Ми представились і почалася тиха гутірка.

Треба признати, що Пробіжанські були дуже гостинні і хоча це було пізно в ніч і ми приїхали без заповідження, вкоротці знайшлися два ліжка для нас в двох світлицях нагорі—і чиста постіль. Без довшої надуми ми подякували за гостинність і пішли спати. Здалека греміло, комарі роями билися у віконну сітку і зузчали, було досить тепло. І так ми поснули.

Ранком ми встали скоро, як звичайно на фармах. Комарі роями зузчали біля сітки на вікні—дощ бив та кропив надворі, було парно, вітряно, темно і хмарно. День заповідався тьмяний.

Зять панства Пробіжанських, що приїхав з женою на відвідини родичів з Шикаґо, був вічливий відвезти нас зараз на восьму до церкви. По дорозі стояли калюжі води, дощ то втихав, то знова починався. До церкви дві милі, зараз через ріку Розу, що пливе перед самими вікнами Пробіжанських. Річка поважна, береги тоді були повні, вода плила скоро. А дальше за мостом дорога пішла впрост на схід поміж фарми; много ще там ліса, корчів, лук і денеде лани, що тільки вкрилися зеленню пшениці.

Площа церковна гарна, простора. Церква стилева, з великою банею посередині, має всі церковні річи. Образ Пречистої Неустаючої Помочі, прибраний о. місіонарем Шишковичем, ЧНІ., виднів на головнім місці. З боку церкви, зараз з лівої руки при вході на церковну площу, стоїть дзвіниця до котрої влучно прибудували домівку і котра доволі поємна.

В церкві вже були люди—яких 15 душ, що ждали на святе Пристя з рук о. Шишковича. На дворі дощ змагався з кождою хвилиною. о. Шишкович відправив Службу Божу, потім о. Калуський—ми сповідали і стали потім збиратись до співаної Служби

Божої на одинадцяту. В міжчасі отці далі сповідали, а о. парох Калуський мав много справ парохіяльних, бо раз враз приходили до нього люди з різними запитами і радами. Та мимо вже тепер зливного дощу люди не переставали прибувати і поволі заповнили церкву. Та на першій Службі Божій, як підчас другої о. Калуського, були люди до св. Причастя –це саме було на останній Службі того дня, коли яких 50 вірних приняли небесний Хліб життя. Це свідчить про гарний рівень духовного життя округи і як потім ми довідались від самих прибувших, були там люди навіть з подальших околиць—з Сопівників, з Вайти, з Калієнто і т.д. Не боялися дощу і віддалі; свою церкву люблять більше, як власну вигоду. Ці люди остали потім по відправі на спільний обід і не поїхали зараз домів, мимо того, що погода ще змагалася на гірше. Дощ вправді потім устав, але знявся сильний і холодний вітер, котрий морозив.

В церкві була співана Служба Божа, підчас котрої співав хор під проводом дяка п. Івана Когута, в початках був також учителем через кілька літ—котрий до речі є одним з найбільше очитаних людей округи, має многі старокраєві видання, цілі річники часописів і справлені книжки ріжних галицьких видань. Це все він купував за власні, тяжко запрацьовані гроші і беріг, як скарб. Мав час і находив можливість попри працю на ріллі також читати і жити духом з рідною землею за морем. Той дяк і хлібороб мігби стати приміром для многих наших вчених в Канаді, котрі може не читали і не читають ані в приближенні стільки і так уважно, як він.

Приємність є з ним говорити. Такий дяк певно підтримає околицю і такими людьми будується наша краща будучність в Канаді.

Після відправи проповідував о. Шишкович ЧНІ. і як звичайно з переняттям, виразисто і дуже ясними думками.

Потім ще був тричі обхід кругом церкви і водосвяття під місійним хрестом. В той час дощ вже злегка тільки покрапував, але знялися цілі хмари комарів, котрі буквально вкривали вірних і нас усіх—залізали в очі, ніс і навіть уста, та кусали немилосерно. Коли ми святили воду, о. Калуський тільки закрив руками лице—най вже кусають руки, коби не тяли лиця, що вкривалося бомблями і доймаючо свербіло від ужалень. Так само комарі чіпалися рук, одежі, сідали на карках і всюди протинали шкіру, висисали кров. Покусані місця скоро пухли і рожевіли. Але прямо по геройськи люди терпіли то все і ніхто не відступив від місійного хреста. Одним з тих, що ніс хрест був місцевий англієць католик, що одружений з нашою жінкою зовсім зжився з нашими людьми, став одним з нас і як казали, бере участь в кож-

ній нашій загальній справі. Вже чоловік старший, сивий, але расово зараз відріжняється з виду.

По скінченій церковній відправі і кінцевій проповіді ще під місійним хрестом, ми удалися на спільну перекуску в церковній домівці, котру зготовили дуже обильно і взірцево місцеві ґаздині.

Яких 200 метрів (ярдів) від площі, на котрій стоїть тепер церква, є друга площа, в самім розі фарми при головній дорозі— там тепер цвинтар і там стояла перша церква, яку наші люди збудували 1898 р. Це була чи не перша в Манітобі, бо в цім самім році будують наші ще одну церкву, в Мінк Ривер—і ці обі церкви є першими в Манітобі.

Варта би тепер в 50-ліття нашого поселення зазначити ці місцевости осібнм пам'ятником і так для грядучих поколінь оставити видимий знак, взір історичної пам'ятки, щоби не позабулася в тягу літ. Варта таку місцевість відмітити не лише пам'ятником з відповідним написом, але також поставити при дорозі відповідні написи у віддалі 300 ліктів з обох сторін дороги зі зазначенням, що ту є "національно-історичне місце"—варте, щоби його відвідати і зняти накриття голови перед тими, щоб були піонірами нашого релігійного і народного життя в Канаді.

Тоді ніхто не поважиться говорити, що ми нічого не організували, не робили—бо наявний свідок історичної дійсности говорить інакше. А мають інші народности в Канаді свої національні історичні місця,—маємо й ми. І так само гідні, заслужені і варті пошани!

Коли скінчився обід в парохіяльній домівці, люди вийшли і стали в куті церкви, дещо за вітром, де було мале підвищення і звідки промовляли бесідники. Небо натягнулось темно-олов'яними хмарами, віяв що раз сильніше холодний вітер і пройняв до костей. Однак ніхто не від'їздив і за це належить признання людям тої околиці, що мимо дощу, невигоди, кепських доріг і зимна прибули та видержали до кінця. Не дармо кажуть, що наші люди тої околиці є надзвичайно витревалі і роботящі. Вони зробили життя навіть на таких фармах, з котрих всі інші повтікалиби.

Першим промовляв о. парох Іван Калуський, котрий разом зі своїми людьми веде тяжку, мозольну і посвятну працю серед тих самих невигод і труднощей, витревало і успішно.

Потім промовляв о. Семчук про історію БУК-а та завдання.

Згодом о. Ігор Шпитковський пояснив почесні грамоти БУК-а а піонір п. Іван Пробіжанський потім викликував поіменно поодиноких піонірів, котрим о. Ігор вручав почесні грамоти. З тої нагоди відзначені складали жертви на організацію.

Десь біля пів до шестої небо спогодилося, вітер став утихати.

Якраз тоді й закінчено з'їзд і прибувші стали роз'їзджатися, кожний в свою сторону.

ПОЧЕСНІ ГРАМОТИ РОЗДАНІ НА СТЮАРТБУРН

Викликані поіменно Іваном Пробіжанським одержали Почесні Грамоти слідуючі старші і заслужені громадяни околиці на з'їзді в Стюартбурн.

Петро Марущак, приїхав 1899; Сидір Горобець приїхав 1896, оба з Стюартбурн; Павло Королюк з Роза; Ярослав Миловський з Арнавуд; Іван Сопівник з Калієнто; Симен Смук з Вайти; Іван Пробіжанський з Стюартбурн; Дмитро Ткачук, Михайло Ґавронський з Вудмор; Теодозій Вахна приїхав 1895 р.; Василь Саранчук з Стюартбурн; Іван Колісник, батько пані Дм. Якіміщак з Вінніпеґу, з Вайти; Василь Пробіжанський; Дмитро Сірман з Стюартбурн; Йосиф Когут, Іван Когут,—рідні брати, приїхали 1900 р.; одні з найбільш очитаних людий околиці, мають много старокраєвих видань і річників, велику книгозбірню на фармах; Симен Максимчук і Докія Максимчук, з Стюартбурн. Разом 18 наших піонірів.

Ці люди дійсно заслужені для околиці і для всього українства в Манітобі. Тут збудували нашу церкву в Канаді ще в 1898 році. На цім місці нині остав тільки цвинтар і надгробні гарні хрести. Теперішна церква стоїть дещо дальше від гостинця.

Церква в Стюартбурн є перша в Манітобі і признання належить людям за їх свідомість і організаційну справність зараз на початках нашого поселення в Канаді.
